

9. óra: Válogatott fejezetek a szintaxisból: Mellékmondatok (tagmondatok / mondategységek), mondatok, szöveg

1. A nyelvészeti vizsgálatok jellege:

- a) *hagyományos* nyelvészeti vizsgálatok: szó-orientált, mondat-orientált tanulmányok,
- b) *modern* diszciplína: szövegnyelvészet (diskurzus-elemzés, diskurzus-nyelvészet) → a szöveg nagyobb egységeinek a nyelvészeti tanulmányozása (metodológiai és terminológiai sokféleség)

2. Definíciók: *mellékmondat* (egy A és egy Á),

mondat (egy vagy több mellékmondat), → a **mondatok osztályozása:**

egyszerű,

összetett / mellérendelő

(egy szint, azonos szintaktikai funkció, csak tartalmi kapcsolat a tagmondatok közt),

komplex / alárendelő

(különböző szint, nem azonos szintaktikai státus, a tagok alá- és fölérendeltségi viszonya)

szöveg (mondatok kombinációja)

3. Egyszerű és komplex mondatok:

a) ***nominális és verbális mellékmondatok:*** a mellékmondatok alaptípusai; *nominális:* ige kivételével „bármi” lehet Á, *azonosító* (ki?, mi?): A-Á (határozott); *leíró* (milyen?): Á (határozatlan)-A; *verbális:* A szerinti osztályozás, Á szerinti csoportosítás, szórend (VSO, a szórend felborulása)

b) *az alárendelői összetételek*

- főnévi / alanyi;
- feltételes;
- célhatározói;
- időhatározói;
- okhatározói;
- hasonlító;
- korlátozó/megszorító;
- ellentétes;
- körülményhatározói;
- megengedő;
- vonatkozó;
- választó

c) *egyéb mondatfajták (mondatfajták)*

- kérdő mondatok
- eskü-mondatok
- akarást kifejező / óhajtó mondatok
- egzisztenciális / létezés kifejező mondatok
- tagadó mondatok
- elliptikus (kihagyásos) mellékmondatok és mondatok